HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א] הכי קאמר מקדישין איברין וממירין בהן [א] אבל לא ממירין [אברים] בהן ועוברים שקדשו במעי אמן אין ממירין בהן [ב] (א) בולדי קדשים במעי אמן הוא דלא [ג] עבדין תמורה הא אבראי עבדי והא תנן אין [ד] הוולדות עושין תמורה הא מני רבי יהודה היא אי רבי יהודה אברין מי קדשי הא לר' יהודה לית ליה האומר רגלה של זו עולה כולה עולה אמר ליה הכא [ה] במאי עסקינן בדבר העושה אותה טרפה לימא כתנאי [א] השוחט את החטאת ומצא בה בן ארבע חי [ו] קתני חדא [א] אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה ואינה נאכלת אלא לפנים מן הקלעים ואינה נאכלת אלא ליום [ז] אחד ותניא אידך נאכלת לכל [ב] אדם [ח] ונאכלין בכל מקום [ג] ואינן נאכלין בעזרה מאי לאו תנאי היא דמר סבר קדושה חלה על עוברין ומר סבר אין קדושה חלה על עוברין לא הני תנאי בהא קא מיפלגי דמר סבר [ב] ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים ומר סבר [ט] ולדי קדשים [ב] במעי אמן הן קדושים [י] ואיבעית אימא חד תנא הוא חדא מהלין מתנייתא במקדיש בהמה ואח"כ נתעברה [יא] וחדא מנהון שהקדישה מעוברת [ד] [יב] [יג] תניא רבי אליעזר אומר [ג] כלאים [ג] וטרפה ויוצא דופן טומטום ואנדרוגינוס לא קדושין ולא מקדישין ואמר שמואל [ד] לא קדושין בתמורה ולא מקדישין [יד] [לעשות] תמורה ותניא א"ר [טו] מאיר מאחר שאינן קדושין היאך מקדישין אי אתה מוצא אלא במקדיש בהמה ואחר כך נטרפה במקדיש ולד ויצא [טז] [דרך] דופן אלמא קדיש ולד אמרי בתם במעי תמימה אפילו בר פדא נמי מודי דקדיש לא נחלקו אלא בתם במעי בעלת מום בר פדא סבר כיון דאימיה לא [ה] מקדישין קדושת הגוף הוא נמי לא קדיש ורבי יוחנן סבר הני כב' בהמות נינהו אימיה היא דלא מיקדשא [ה] אבל הוא קדוש [ו] לישנא אחרינא [יז] [יח] אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס אי אתה מוצא אלא בולדי קדשים [ד] וכרבי יהודה שהיה אומר הולד עושה תמורה הלין הוא דלא קדשי גופייהו אבל עוברין אחרים קדושין אמר אביי תם במעי תמימה דברי הכל קדיש גופיה אלא כי פליגי [יט] במעי בעלת מום [כ] דבר פדא סבר כיון דאימיה [כא] נמי לא קדיש גופה איהו נמי לא קדיש אלא לדמי רבי יוחנן סבר [ה] עובר לאו ירך אמו הוא ואע"ג דאימיה לא קדשה לגופה ולד מיהא קדיש לגופיה: א"ר יוסי והלא במוקדשין האומר רגלה של זו כו':

תנו

הכי קאמר מקדישין איברין וממירין בהן [כב] **כו'.** כלומר מקדישין אבר אחד וממירין אחרי כן באותה בהמה ואשמעינן האי וממירין בהן דהאי דקאמר מקדישין אברין לאו למקדיש אבר לחודיה אלא למיפשט קדושה בכולה בהמה דאי אאבר לחודיה לא מצי למימר וממירין בהן דהא אפילו רבי יוסי דאמר [י.] ממירין אברין בשלימים מודה דאין ממירין שלימין בהן וכל שכן אברין באברין ודקתני סיפא דהך [כג] ברייתא בפ' ב' אבל לא ממירין אשמעינן דאין ממירין [כד] בשלימים דאם אמר אבר בהמה זו תמורה [כה] לא אקדשיה והיינו חומר בתחילת הקדש מבתמורה דתחילת הקדש כי אקדיש חד אבר פשט בכולה ובתמורה כי אמר אבר זה תמורה תחת שלימה זו לא קדשה: **ועוברין שקדשו במעי אמן.** כגון ולד קדשים אע"פ שהן קדושין אין ממירין בהמה בהן כל זמן שהן במעי אמן והא לאו משום חומר בקדשים מבתמורה קתני אלא משום דתנא וממירין בהן בבהמה שקדשה ע"י אבר [כו] תני בעוברין אין ממירין בהן ור' יהודה היא [דאמר] [י:] ולד עושה תמורה דאי רבנן אבראי נמי לא עביד תמורה: **אלא לזכרי כהונה.** כדין חטאת. קא סלקא דעתך דבמפריש בהמה מעוברת עסקינן דאי במפריש ריקנית ונתעברה דכולי עלמא [כז] הואיל ומכח אימיה הוא דקדיש חולין הוא דוולדי קדשים בהוויתן הן קדושים כשהן נולדין ולא במעי אמן: **מאי לאו תנאי היא.** דלתנא קמא קדושה חלה על [כח] האברין מכח עצמן כשהיא מעוברת בשעת הקדש קדיש לאלתר דלא כוולדי קדשים הוא ולתנא בתרא אין קדושה חלה עליו אלא מכח אמו וכשאר ולדי קדשים הוא דבהווייתן הוא דקדישי. ולהכי נקט חי רבותא קא משמע לן דלא אמרי' הואיל וחי הוא הווייתו חשיב ליה ואפילו לתנא בתרא ליקדש מכח אמו כשאר ולדי קדשים קא משמע לן דהואיל ולא כלו חדשיו לאו הווייתו הוא: **לא.** במפריש בהמה מעוברת לא איירי הכא כלל אלא בבהמת קדשים שנתעברה ובהא פליגי תנא קמא [כט] סבר ולדות קדשים בהווייתן הן קדושין כשהן נולדין הן קדושין ולא במעי אמן[ל]: **בהווייתן.** לישנא דקרא נקט דאיתרבו ולדות מיניה דכתיב (דברים יב) רק קדשיך אשר יהיו לך וגו' ואמר מר אשר יהיו לך אלו הוולדות בפרק שני דבכורות (דף יד:): **ואיבעית אימא חד תנא הוא.** הנך תרתי מתנייתא ודכולי עלמא קדושה חלה על העוברין לאלתר כר' יוחנן והך דקתני דלא קדיש עובר במקדיש בהמה ואח"כ נתעברה דוולדות קדשים בהווייתן הן קדושין והאי דקתני דקדיש ולד לאלתר ולא הוי כשאר ולדי קדשים דעובר לאו ירך אמו [לא] כשהקדישה מעוברת: **לא קדושין בתמורה.** שאם הן חולין והמירן בבהמת קדשים אינם נתפסין ואפילו תמורה שחלה על בעלי מומין קבועין אינה חלה עליהן וכל שכן אם הקדישם ממש אינן קדושין: [לב] **ואין מקדישין.** אחר לעשותו תמורה אם הן קדושין והמיר בהמת חולין בהן. ורבי [לג] מאיר מפרש היכי משכחת לה דליהוי [לד] קדושין מאחר שכן אינן קדושין קדושת הגוף מהיכן יהו הן מקדישין ועושין תמורה והא עץ בעלמא נינהו: **אי אתה מוצא.** שיהו הן קדושים [לה]דלאיצטריך למיתני לא מקדישין אלא במקדיש בהמה ואח"כ נטרפה זו והאי קדושה היא דקדם הקדשה את מומה: **במקדיש ולד.** במעי אמו דחלה עליה קדושה מיד והדר יצא דרך דופן: [לו] הני לאיצטריך למימר דאין מקדישין. וסיפא דמילתא מפרש בפרק יש בקרבנות (לקמן דף יז.): [לז] **כלאים וטומטום ואנדרוגינוס אי אתה מוצא אלא בולדי קדשים.** שנתעברה [לח]מהן בהמת קדשים לאחר הקדשה דאלמא קדיש עובר [illegible] במקדיש עובר ויוצא דרך דופן [illegible] קדיש לגופיה דקדשה קמייתא קדושת הגוף ועביד תמורה [illegible] קדושת דמים לא הוי עביד תמורה אפילו יצא דרך רחם: יהיה

[מ] **הא** מני ר' יהודה היא. יש ספרים גרסינן אי ר' יהודה רישא היכי מתוקמא דקתני ולא אברין דחולין בשלמים דקדש דמשמע תמורה הוא דלא עבדי אברין לבהמה דליחול קדושת תמורה על כל גוף הבהמה משום אבר דידיה שהמירו בשלימים הא מיקדש קדישי אברים בתחילת הקדש אם הקדיש אבר אחד פשטה קדושה בכולה דהא תנא דמתני' האי סברא אית ליה [מא] מדקמהדר ליה והלא במוקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה עולה מכלל דמודה תנא קמא בתחילת הקדש דפשטה בכולה ור' שמעון הוא דהוי בר זוגיה דרבי יוסי לקמן בברייתא ואמר בתחילת הקדש כולה עולה ואשמועינן בתמורה דלא אי משום דדריש בהמה בבהמה אי משום דמקיש תמורה למעשר בסיפא דפירקין מה מעשר קרבן יחיד כו' ומההיא היקשא גופא יליף מה מעשר אינו נוהג באברים אף תמורה אינה נוהגת באיברים והכי אמרינן בפרק בהמה המקשה (חולין דף סט:) דאי רבי יהודה האמר לקמן בברייתא דלא פשטה קדושה בכולה הכא במאי עסקינן דדייקינן הא שלא ע"י תמורה קדשה כל הבהמה ע"י אבר אחד כגון שהקדיש אבר שהנשמה תלויה בו דאמרי' לקמן מודה ר' יהודה בדבר שיעשה אותה טרפה כגון אם הקדיש אחת מרגליה מן הארכובה ולמעלה הרי כולה עולה ובתמורה [מב] [מג]לא דדרשי' בהמה בבהמה ע"כ לשון רש"י ונראה דאין צריך לגרוס כל זה דמשמע דפריך מטעם דמהדר ליה ר' יוסי והלא במוקדשין כולה מכלל דמודה ת"ק בה ובפ' בהמה המקשה (גז"ש) יש לשון אחר דרבי יוסי אדנפשיה קמהדר אבל תנא קמא פליג עליה אפילו בתחילת הקדש ואם כן איכא למימר דרבי יהודה היא: **הכי** קאמר מקדישין איברין וממירין. כך גירסת רש"י ור"ל אם פשטה קדושה בכל הבהמה ע"י קדושת [מד]הבהמה ממירין בכל הבהמה אבל אמר אבר זה של חולין תהא תמורה לא אמר כלום ונראה דמשום הכי דחיק רש"י לגרוס וממירין משום דפריך עלה בסמוך אברים מי קדישי דאי לא גרס וממירין היכא אשכחנא דאמר אברין קדשי אלא מדקאמר אברין ממירין ועל כרחין היינו כשהקדיש האבר ופשטה קדושה בכל הבהמה ולא נהירא לגרוס וממירין חדא דאינו ברוב הספרים ועוד דבמתניתין גבי חומר בתחילת הקדש מבתמורה תני דאי גרס וממירין אין זה חומר בתחילת הקדש מבתמורה ולכן נראה דלא גרס ליה והא דפריך עלה בסמוך אברים מי קדשי משום דקתני מקדישין עוברין ואברים וודאי אבר לחודיה לא הקדישו אי לא דפשטה קדושה בכל הבהמה: **השוחט** את החטאת. כגון שעירה דאילו כשבה אי אפשר לילד תוך שנתה כדאיתא בבכורות (דף יט:): **ומצא** בה בן ארבע חי. דאילו בן ה' בבהמה דקה אינה ניתרת [מה]לרבנן בשחיטת אמו פרק בהמה המקשה (חולין דף עד.):

מסורת הש"ס

א) [לקמן כה:], ב) [זבחים קיד. וש"נ], ג) יבמות פג: לקמן יז. בכורות מב., ד) [לעיל י: וש"נ], ה) [חולין נח. וש"נ],

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין ממירין בהן ואי בולדי:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ה"ק מקדישין. הוצרך להוסיף וממירין בהם משום סיפא ועוברין שקדשן כו' כמ"ש רש"י (דלא כתוס' ד"ה ה"ק. ונראה דמש"ה כו'): [ב] שם ונאכלין. נ"ל ונאכלת: [ג] ואינן נאכלין בעזרה נ"ל וכו"ל ונאכלת לעולם וכ"ה לקמן בדף כט: [ד] תניא ר"א. נ"ל תנן ר' אלעזר (עתיו"ט ספ"ה דיבמות): [ה] דאימיה לא מקדשין. נ"ל לא מיקדשא: [ו] ל"א אבל כו' עד קדוש לגופיה נ"ג לפירש"י ולהגורסין כצ"ל נ"ל תנן ר"א עד ויוצא דופן אבל כלאים כו': [ז] רש"י ד"ה במקדים וד"ה הני וד"ה כלאים הד"א:

רבינו גרשום

תני הכי מקדישין אברין וממירין בהן: **ועוברין שקדשו בבטן אמן.** כגון שהקדישן ואח"כ נתעברו אין ממירין בהן ולעולם הא נמי בוולדי קדשים מיירי אבל בעוברין דעלמא ליכא למשמע מיניה אכתי דקדישי: **אי ר' יהודה.** אימא רישא מקדישין אברין וממירין בהן (והיכי) והיינו ממירין בהן והא לית ליה לר' יהודה האומר רגלה של זו עולה כולה עולה והכי נמי לענין תמורה: **א"ל רבא הא מודי ר' יהודה דאי הקדיש אבר שהנשמה תלויה בו דקדשה כולה.** ובההוא אבר קאמר מקדישין איברין וממירין בהן ולעולם בוולדי קדשים קא מיירי: **ל"א אבל לא ממירין** קתני מיהת מקדישין עוברין. א"ל כגון דאקדשינהו לדמיהו דכותה גבי אברים דאקדיש איברים לדמיהו וטעמא משו' דאקדשינהו לדמיהו אין ממירין הא אקדשינהו לגופיהן קדשי למעבד תמורות הא אמר ר' יהודה אברים לא קדשי למיהוי כולה תמורה וליכא לאוקומה כר' יהודה א"ל כי תנן מקדישין עוברין בוולדי קדשים קתני אי בוולדי קדשים כו' כדתרצינן לעיל בלישנא קמא: **ומצא בה בן ארבעה חי.** בבהמה דקה מיירי דמעוברה לה' חדשים: **בהווייתן הן קדושים.** בשעה שיצאו לאויר העולם ובתחלה [א] דנתעברה ובסוף הקדישה דלא קדיש וולד דלא אקדיש אלא אם לחודה: **אין קדושין.** להיות תמורת קדשים: **ואין מקדישין.** לעשות תמורה שאם הקדשים הן כלאים וטרפה לא אלימי דלא קדשי למיתפס בהמת חולין בתמורתן: **תניא.** אמר ר' קאי אדר' אלעזר: **אלא אי אתה מוצא.** דאיצטריך למימר דלא מקדישין אלא במקדיש בהמה ואח"כ נטרפה דמעיקרא קדשה כי היא שלימה והשתא כי נטרפה לא מקדשה לעשות תמורה: **ובן במקדיש וולד במעי אמו ואח"כ יצא דרך דופן.** [דמעיקרא קדיש והשתא כי יצא דרך דופן לא מקדיש לאיתפוסי תמורה] אבל טרפה [כין] מעקרו קודם הקדש ויוצא דופן (לאחר) [מאחר] שנולד לא קדשי גבי קדשים. והאי לאחר שהקדיש יצא דרך דופן והאי ואח"כ יצא דרך דופן כגון שנגממו או שנעקרו כותלי בית הרחם אלמא קדיש וולד במעי אמו ותיובתא לבר פדא: **אמרי בעובר תם במעי תמימה אפי' בר פדא מודי לר' יוחנן דקדיש.** דומיא דהאי מקדיש וולד ואח"כ יצא דרך דופן דהיינו תם במעי תמימה כל זמן שהוא במעיה לא נחלקו כו': **ל"א אבל טומטום וכלאים ואנדרוגינוס אי אתה מוצא כו'.** כלומר הני תרי טרפה ויוצא דופן מצית מוקמת לה אפי' בחולין כדאמרן אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס אי אתה מוצא אלא בולדי קדשים בעוברי קדשים דהני לא הוו להו שעת הכושר מעולם משעת יצירה נפסלו [illegible] אתה מוצא אלא בוולדות קדשים וכו' [illegible] לדמים משום דבעלי מומין נינהו אבל [illegible] אמר אביי בתם במעי תמימין כו' כדלעיל:

א) נראה דצ"ל ונראה דהקדישה ולבסוף נתעברה וכו'.

עין משפט נר מצוה

צו א ב מיי' פ"ד מהל' תמורה הל"ג:

צז ג ד מיי' פ"א שם הלכה י"ז:

צח ה מיי' שם פ"ד הלכה ט ופט"ו מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ח:

מוסף רש"י

בהווייתן הן קדושים. בלידתן מתקדשות (זבחים קיד.) כשנולדים הן קדושים ולא במעי אמן (מנחות פג. מכת"י) ולהכי נקט לשון בהווייתן, משום דהא דוולדות קדשים קדושים נפקא לן בפ"ק דבכורות מיהיו לך, דכתיב רק קדשיך, אלו התמורות, אשר יהיו לך, אלו הולדות (שם, וכעי"ז זבחים שם). **כלאים.** פסול להקרבה דכתיב (ויקרא כב) שור או כשב, פרט לכלאים, כי יולד פרט ליוצא דופן, והנך חמשה יליף ר' אליעזר מקראי בפ' יש בקרבנות (לקמן יז.) דלא חייל קדושה עליהן, ואע"ג דשאר פסולי הקרבה כגון רובע ונרבע מוקצה ונעבד ואתנן ומחיר חיילא עלייהו קדושת הגוף וצריכין מום קבוע ליפדות עליו ולאחר פדיון אסורין בגיזה ועבודה, הני לא חיילי עלייהו אלא קדושת דמים כדיקלא בעלמא ונפדין בלא מום ומותרין בגיזה ועבודה לאחר פדיונן (יבמות פד.). **לא קדושין בתמורה.** לא מיבעיא תחלת הקדש דלא קדשי, דאפילו בעל מום שקדם מומו להקדשו לא נחתא ליה קדושת הגוף כדאמר בבכורות בפ"ב (יד.) אלא אפילו אם המיר קודש בהן הני לא מקדשי, דאילו בעל מום חיילא עליה קדושת הגוף ליאסר בגיזה ועבודה אף משיפדה, דכתיב (ויקרא כז) טוב ברע אם המר ימירנו, אפילו הכי אהני לא חיילא (יבמות שם) אע"פ שהתמורה חלה קדושת הגוף על בעל מום קבוע, אינה חלה על אלו, וכל שכן שאין קדושת הגוף חלה עליהן בהקדש הפה אלא קדושת דמים כעצים ואבנים ואינן צריכין מום לפדות (לקמן יז.). **ולא מקדישין לעשות תמורה.** שאם הם קדושין אין עושין תמורה, והיכי דמי שהן עצמן קדושין, הא אין נתפסין בקדושה, כגון שהיו ולדות קדשים, דקדשי אגב אמן (בכורות מב.). **אי אתה מוצא אלא במקדיש כו'.** אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס שנפסלו משעת יצירתם אי אתה מוצא שיקדיש אלא בולדות קדשים, שהיתה אמן קדושה, ומה תקנתם ירעו ויסתאבו ויפדם ויאכלם והטרפה תקבר (יבמות פד.).

שינויי נוסחאות

[א] אבל לא ממירין בהן נמחק (ש"מ) [ב] בהן אי בולדי (ש"מ) [ג] עבדי תמורה הא (ש"מ) [ד] אין הולד עושה תמורה הא נמי ר' יהודה דאמר הולד עושה תמורה אי (ש"מ) [ה] הכא נמי בדבר שהנשמה תלויה בו וכדרב חסדא. על תיבות במאי עסקינן העושה אותה טריפה נרשם על כל תיבה קו מלמעלה כי לפ"ד ראוי למחקו (ש"מ) ועי' גי' אחרת בהשמטות שיטה בסוף המסכת. [ו] תני חדא אינו (ש"מ) [ז] ליום ולילה אחד (ש"מ) [ח] אדם ונאכלת בכל מקום בעזרה ונאכלת לעולם מאי לאו (ש"מ) [ט] תיבות ולדי קדשים נמחק (ש"מ) [י] ועי' גי' אחרת בהשמטות שיטה שבסוף המסכת. [יא] בס"א: נתעברה [יב] ת"ש ר' אלעזר אומר (ש"מ) [יג] צ"ל תנן [יד] (צ"ק) [טו] ותניא אמר רבי וכי מאחר (ש"מ) [טז] ויצא דרך דופן (ש"מ) [יז] לישנא אחרינא אי אתה מוצא כו'. (ש"מ) [יח] ל"א וכו' עד ולד מיהא קדיש לגופה, ס"א אינו וכן נראה מרש"י ז"ל אבל הרגמ"ה גריס לה (ש"מ) [יט] פליגי בתם במעי (ש"מ) [כ] צ"ל דבר פדא סבר דאימיה לא מיקדשא. (יעב"ץ) [כא] דאימיה לא קדיש גופה אלא לדמי איהו נמי (ש"מ) [כב] בהן כלומר מקדישין לאו אעוברין קאי וחסורי מחסרי והכי מתרצא מקדישין איברים וממירין בהן כו' (ש"מ) [כג] סיפא דהך מתניתין בפ' [illegible] [כד] כן ממירין איברין בשלמים (ש"מ) [כה] תחת שלימה זו [illegible] על העוברין מכח: ובכ"י אחר על האברים [illegible] ולדות קדשים במעי אמן הן קדושים [illegible] ולא מקדישין לעשות בהמה אחרת [illegible] (צ"ק) [לו] הני הד"א (צ"ק) [לז] דכלאים [illegible] לדף י ע"ב, [מא] צ"ל מדקמהדר ליה רבי [illegible] [מד] צ"ל האבר (צ"ק) [מה] צ"ל לר' מאיר.

שיטה מקובצת

תוס' ד"ה הא מני ר' יהודה היא וכו' אבל ת"ק פליג עליה. גליון והא דאמר בפ' בהמה המקשה ר' יהודה היא וה"ק והלא במוקדשין לדידי ולדידכו נמי בדבר שהנשמה תלויה בה מודיתו בו והכי נמי בתמורה כן. תו"ח: תוס' ד"ה הכי קאמר וכו' על ידי קדושת אבר [illegible] שם מי קדיש. עיין בהשמטות בסוף המסכת: תוס' ד"ה ומצא בה בן ד' חי. דאי בן חמש הוי ליה כלו חדשיו בבהמה דקה ואינו ניתר בשחיטת אמו לר"מ דאמר כלו לו חדשיו טעון שחיטה. תו"ר:

SHAS MOZNAIM